

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 2 K, za pol leta 1 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 2 K 50 h, za Ameriko pa 3 K. — Dopise sprejema urednik, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

GOSPODARSTVO.

Pridelujmo na Dolenjskem japonski kostanj.

Na Dolenjskem vspeva pravi kostanj marsikje prav dobro, in sicer v gozdih. Posebno letos obrodil je kaj dobro. Dasiravno raste ta kostanj v gozdih, je vendar prav dobrega okusa; le droban je in zato mu je cena nizka. Po 16 do 20 helerjev dobi se v Novem mestu že celi bokal takega kostanja. Ako bi bil ta kostanj debel, kakor je tako zvan laški „maron“, prodajalo bi se ga lahko gotovo tudi po 40 helerjev kilo, kakor ga prodajajo na primer na Goriškem ali v Lovrani v Istri. Debeli kostanj maron bi se seveda gotovo izvažalo, ker je jako cenjen sad. Na Dunaju ga pečejo po mestu naši Kočevarji in Ribničanje. Bog vé, koliko sto jih je, kateri si s tem služijo celo zimo svoj kruh. Ves kostanj dobivajo pa iz Goriškega, iz Istre in južnega Tirolskega. Ako bi pri nas na Dolenjskem pridelovali tak debeli kostanj „maron“, dobivali bi ga lahko od nas, in ta kupčija bi vrgla našim kmetovalcem, kateri imajo po svojih gozdih dosti kostanjevega drevja, kaj lep denar. Tako dobijo pa le malo zanj. Da bi se debeli kostanj „maron“ po Dolenjskem razširil, naročilo se je leta 1887 iz Slapa pri Vipavi precejšno število kostanjevih dreves cepljenih s cepiči marona, katera se je posadilo v kmetiški šoli na Grmu. Toda to drevje rastle je le eno leto, kajti koj v prvi zimi je vse pozeblo. V drevesnici na Grmu pričelo se je tudi navadni kostanj v veliki meri pomnoževati, da bi se ga s cepiči marona požlahnilo in potem prodajalo. Do cepljenja pa niti prišlo ni, kajti tudi navadni drobni v drevesnico sajeni kostanj je pozebel. In zato se je opustilo nadaljno setev in opustilo misel, pomnoževati maron v drevesnici. Pač se je pa precej navadnega kostanja posadilo v neki del opuščenejšega šolskega vinograda v Cerovcih pri Smoleni vasi, da bi se ga tam pocepilo s cepiči marona, dobljenega iz Goriškega in da bi se na ta način vsaj debel kostanj pridelovalo. Pa tudi to je spodletelo, ker je tudi tam maron pozebel.

Blizo v tistem času bilo je brati po nemških strokovnih časnikih, da imajo na Japonskem jako lep debel kostanj „mango“ imenovan, kateri baje tudi v severnih, nevinorodnih deželah prav dobro vspeva. Kmetijska šola na Grma naročila si je koj iz Hrvaškega nekaj semena, pa zabadava, kajti niti eno zrno ni izkalo. Par let pozneje naročila je pa cepičev in pocepila je z njimi že prej navadeno kostanjevo drevje v Cerovcih. Pocepitev sponesla se je jako dobro, drevje raste prav dobro, ne da bi kedaj pozeblo, in letos se

je tudi že prvi sad pridelal. To je kostanj, da ga je veselje videti, ravno tako debel in ravno tako okusen kakor je „maron“. Na kilogram ga gre le 66 zrn, med tem ko gre navadnega kostanja 145, toraj več kakor še enkrat toliko.

Ker se ta japonski maron ali „mango“ tako dobro sponaša, kaže pač, da bi se ga po Dolenjskem upeljevalo povsod tam, kjer navadni kostanj dobro vspeva. To storilo naj bi se s cepljenjem na mlado drevje drobno zrnatega kostanja po gozdih. Cepiči se dobe spomladi pri kmetiški šoli na Grmu, če treba zastonj. Cepi se pa kostanj s prav dobrim vspehom takole: Počakati je treba, da drevje popolnoma sočno (muževo) postane, da že ozeleni. Potem cepi se ga kakor pravimo „za lubad“ (za kožo) takole: Deblo se prežaga ter z o ostrim nožem pričeli. Na to se cepič, na katerem se pa le 5 do 6 popov pusti, ravno tako prireže, kakor za zeleno cepljenje vinske trte, le s tem razločkom, da se mu na spodnjem koncu, na obeh straneh rózne ploskve lubad nekoliko posname. Na podlagi prereže se pa lubad od zgoraj dol tako daleč, da postane zareza nekoliko krajša od rózne ploskve na cepiču, in v tako zarezo zarine se cepič, katerega se še z motozom poveže ter vse rane s cepilno smolo zamaže. Ako je podlaga drobna, natakne se jej en sam cepič, ako je pa debela, dva. Po cepljenju paziti je na to, da se prehitro vezi ne porežejo in ne odstranijo. Dokler ne dosežejo pognanki na cepičih dolgost male pedi, toliko časa naj se puste vezi kar na miru, ker sicer lahko veter že popolnoma zelene cepiče odvali.

Posestniki kostanjevih host, preskrbite si prihodnjo spomlad cepičev japonskega marona, in pocepite z njimi vsaj za poskušnjo nekoliko mladičnih kostanjevih dreves. Storitite to tim bolj, ker dobite kakor že rečeno, v kmetiški šoli na Grmu cepiče tudi brezplačno, samo v pravem času, po zimi se je treba zanje oglasiti, da jih zamorejo na Grmu zgodaj narezati ter do časa cepljenja pravilno shraniti.

Jesenska dela po njivah.

Na Dolenjskem se močno pečamo s poljedelstvom. To je pripisati ugodnemu podnebnju, ki ga imamo po naših krajih za poljedelstvo. Prvič je že to veliko vredno, ker se v našem podnebnju lahko pridelujejo najrazličnejše poljedelske rastline, drugič pa to, da imamo pri nas strniščno setev, s pomočjo katere je mogoče dobiti po dva pridelka na leto. Prav ta strniščna setev daje našemu poljedelstvu svojo veljavo, kajti s tako setvijo je mogoče veliko več dobiti od njiv, kakor če sejemo samo po en sadež na leto.

Vzlic tem ugodnim pogojem našega poljedelstva pa vendar ne dobivamo pri nas tako lepih pridelkov kakor se hvalijo gospodarji po drugih deželah. Kaj je temu vzrok? — Zakaj so naši pridelki v obče slabši? Ali mar zaradi slabše zemlje, ali zaradi slabšega obdelovanja in gnojenja? En sam pogled na naša gnojišča nas mora prepričati o tem, da pri nas ni najboljše skrbjeno za dobro gnojenje njiv. Le pogledjmo, kako slabo se z gnojem ravna in kako slab gnoj se vozi na njive! In če pogledamo, kako se naše njive gnojé, potem se do cela uverimo, da je pomanjkljivo gnojenje mnogo krivo slabšim vspehom, ki jih imamo pri nas v poljedelstvu.

Mnogo krivo je pa tudi naše obdelovanje, ki ni tako skrbno kakor bi moralo biti. Pri nas se njive večkrat le za silo obdelajo, toliko, da so pripravne za setev. Da bi se pa zemlja z obdelovanjem v svoji rodovitosti zboljšavala in čistila od škodljivega plevela, na to se pa pri nas premalo gleda. Da je le zorano, pa je dobro! Ali je brazda bolj ali manj plitva, ali je zemlja dosti zrahljana in očiščena ali ne, vse to jemljejo naši poljedelci premalo v poštev. V takih razmerah ni seveda nič čudnega, ako se vzlic ugodnemu podnebjju ne moremo kosati glede obilnosti pridelkov z drugimi deželami.

V tem oziru so že Gorenjci mnogo pred nami. Le pogledjte, kako skrbno imajo svoje polje obdelano in kako čiste so tamkajšne njive. Tudi pri nas je treba napredovati v tem oziru! Naše njive bi morale biti bolj čiste kakor so in tudi bolj obdelane. Vse to se da doseči, če je količkaj dobre volje pri hiši.

Prav sedaj je čas, da se opravijo nekatera važna dela po naših njivah. V mislih imam pred vsem jesensko praho. Naša zemlja je po svoji naravi bolj težka, mestoma prav težka. Tako zemljo je treba rahljati, da postane bolj rodovitna. To dosežemo najlažje z jesensko praho. Prazne njive naj se tedaj ne puščajo čez zimo v nemar, ampak naj se preorjejo in pusté v surovih brazdah čez zimo. „Jesenska brazda dá na spomlad pol gnoja.“ Držimo se tega pregovora! Z jesenskim obdelovanjem se težka zemlja najboljše zrahlja, ker čez zimo dobro prezebe. Veliko vreden je pa tudi zračni vpliv v taki zemlji, ker pripomore k večji rodovitosti. Če je zemlja dosti globoka, naj se jesenska brazda bolj globoko vreže, kajti v globoko obdelani zemlji vse rastline bolje vspevajo. Pri nas smo vajeni plitvemu oranju. Kjer zemlja vsled svoje kamenitosti ali pa vsled svoje prodnate spodnje plasti ne dopušča globokejšega obdelovanja, tam moramo seveda tudi nadalje tako orati. Kjer je pa zemlja dosti globoka in sposobna tudi za globokejšo obdelovanje, tam naj se pa začne globokeje orati. Posebno za deteljo, za turšico in krompir se priporoča globokejšo obdelovanje.

Drugo važno delo, ki se priporoča po naših krajih, je pa trebljenje njiv od kamenja. Po naših njivah je tuintam dosti nepotrebnega kamenja, ki otežkuje obdelovanje, ki jemlje prostor in znižuje v vsakem oziru rodovitost njiv. Zakaj ga trpimo? Prav sedaj je čas, da ga trebimo in spravljamo stran. Storimo to in zboljšujemo tudi s takim delom rodovitost naših njiv.

Zasajajmo koloseke!

Zadnja leta je cena trtnim kolom zelo poskočila, tako da so danes trtni koli dvakrat do trikrat dražji kakor so bili pred desetimi leti. Dobre kole po primerni ceni je dandanes skoraj nemogoče dobiti, kaj bo šele čez nekaj let, ko naši gospodarji vedno le sekajo in nič ne sadijo, vinogradov je pa leto za letom več? Zato pa mislim, da je zelo umesten klic: zasajajmo koloseke! — Koliko je med našimi vinogradi nepotrebne grmovja, da, celo ničvredne hoste, kar je vse samo zato tu, da se tiči, osobito kosi redé in nam grozdje obirajo, ali pa dá grmovje bližnjim vinogradom senco, torej zopet škodo dela. Proč torej z grmovjem v vinogradih, zasajajmo pa na takih prostorih, ki niso za trto sposobni in kjer se ni treba bati, da se bode trtam senca delala, koloseke in ob enem tudi beke za vežnjo trt. Vprašanje je le, kakšne vrste les naj sadimo v koloseke?

Brez dvoma je, da je za kolosek najbolj sposobna akacija. Akacija zelo bujno in v vsaki zemlji med kamenjem, grmovjem itd. dobro raste, daje v štirih letih čvrste kole, les je pa zelo trden, veliko bolj kakor smrekov ali pa jelov. Torej ni dvoma, da ni boljšega grma za kolosek, kakor je akacija. Edina njena napaka je, da pripravljane kolov obtežuje trnje akacijevga lesa, ki je zelo bodeče, in da se kol rad krivi. Zadnje pa le, ako pride sveži v vinograd. Na Češkem radi tega zasajajo drugo vrsto akacije, ki je brez trnja, raste zelo bujno tudi v suhih legah in to je Bessonova akacija (*Robinia pseudoacacia Bessoniana*). Postopa se pa tam na sledeči način:

Vsa za trto nesposobna zemljišča, kakor pušče, pašnike itd. zasajajo z omenjeno akacijo in sicer z dve do triletnimi sajenkami v razdalji $1\frac{1}{2}$ m v kvadratu. Spomladi družega leta se obrežejo iste 30 cm nad zemljo. Tekom poletja požene vsak grm več poganjkov, od katerih se pustijo najmočnejši toliko časa rasti, dokler ne dosežejo potrebne višočine in debelosti. Nato se zopet vsi poganjki 25—30 cm nad zemljo obrežejo in se vporabijo za trtne kole. Pri starejših nasadih daje ta vrsta akacije v treh do štirih letih zadosti močne kole. Ako računamo, da dobimo od vsakega grma v štirih letih le tri močne kole, da nam en kol le tri leta zdrži, potem razvidimo, da bi moral vsak oral vinograda, v katerem so trte zasajene 1 m 20 cm (1·20 m) v kvadratu, imeti 1800 akacijev grmov za kolosek. Ako so torej akacije sajene pravilno v kvadratu na $1\frac{1}{2}$ m oddaljenosti, meri tak kolosek $4050\text{ m}^2 = 1126 \square$ sežnjev. Kdor pa kolje impregnira, to je, namaka v strupenih tekočinah, kakor n. pr. v 5% raztopljeni galici, v katanu, karbolineju itd., ter s tem trpežnost kolov znatno poveča, temu seveda ni treba tako velikega koloseka, ampak zadostuje polovico do tretine manjši. Da se ta vrsta akacije pri nas vpelje in izkusi, odločil se je podpisani, da spomladi prihodnjega leta naroči večjo množino sajenk Bessonove akacije. Dobro bi bilo, da se tej naročitvi pridružijo posamezni posestniki, občine, kmetijske podružnice itd. sploh vsak, kdor razpolaga čez kako za kolosek pripravno zemljišče.

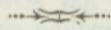
Kdor želi torej nekaj sajenk Bessonove akacije naročiti, zglesi naj se vsaj do 20. novembra t. l. pismeno ali ustno pri c. kr. vinarskem nadzorstvu v Rudolfovem.

Konečno naj omenim, da naj se nikar ne opusti pridelovanje bek, ki so tako nujno potrebne za večnjo trtnega lesa. Beke pa ne sadimo med trte v vinogradu, ker nam le senco delajo in trti škodujejo, ampak na takih krajih (bregih, travnikih, pašnikih), kjer niso na škodo. Posebno ugodno se sadijo kot obroba kolosekom.

Opozarjam, da je za večnjo najfinejša siva vipavska beka, ki dela mnogo tankih šib, katere so mehke kakor špaga. Sadike (kolči) te beke se dobé pri posestnikih na Vipavskem ali pa tudi pri vodstvu deželne kmetijske šole na Grmu pri Rudolfovem.

Bohuslav Skalicky,

c. kr. vinarški nadzornik v Rudolfovem.

Politični pregled.

Gibanje za splošno in enako volivno pravico se je razširilo po vsej Avstriji. V raznih deželnih zborih, kakor moravskem, šlezijem, tirolskem, nižjeavstrijskem in češkem so vsprejeli predloge raznih poslancev, da se razširi volivna pravica. Velike demonstracije so bile tudi v Brnu, Lvovu, Inomostu, Gradcu in Zagrebu, koder so soc. demokrati burno zahtevali splošno volivno pravico. Tem splošnim zahtevam se bode morala vlada vsekako vkloniti, ker res prej ne bo miru in rednega dela. Ravno radi volivne preosnove so hoteli Nemci razbiti češki deželni zbor, a so jih Čehi naglo ukrotili: če vi ne pustite zborovati deželnega zbora, pa mi ne bomo pustili zborovati državnega zbora, in udali so se Nemci.

Dne 22. oktobra je bilo na Kranjskem 16 shodov, ki so se vsi pečali z volivno preosnovo; 16 shodov na en dan, to ni mala reč, naša stranka je pokazala tu kaj ume in zna in premore. In povsod so z največjim zanimanjem in navdušenjem poslušali naše govornike ter pritrjevali njih besedam. Povsod so se sklenile resolucije, katerih glavna misel je: Ven s splošno in enako volivno pravico. Kdaj bomo mi Dolenjci kaj več izvedeli o tem, ni znano za gotovo, a v kratkem se ima tudi pri nas vršiti par shodov.

25. oktobra je imel deželni zbor kranjski prvo sejo; prej ta večer je šlo na tisoče delavcev z lampijoni po Ljubljani, bila je velika demonstracija za splošno in enako volivno pravico. V tem znamenju se je tudi pričel deželni zbor. Najprvo je deželni glavar spoštljivo in pristrčno pozdravil novega deželnega predsednika Schwarzza, ki je odgovoril, da je rad prišel v deželo, koder je prebivalstvo pošteno, vrlo in delavno. Sploh je novi deželni predsednik napravil najboljši vtis takoj prvič, ko se mu je predstavilo uradništvo deželne vlade. Povdarjal je, da je vladi potrebno zaupanje ljudstva ter se mora iz postopanja uradnikov videti ljubezen do ljudstva. Zlate besede, ki veljajo res pred vsem uradnikom deželne vlade, a tudi drugim. — Na dnevnem redu deželnega zbora so bile potem peticije za splošno in enako volivno pravico, katere so se pred sejo vdeležile deputacije kršč. socijalnega delavstva, meščanstva, obrtnikov in soc. demokratov. Naši poslanci so vložili predlog: Deželni zbor skleni: 1. Deželni red in volivni red naj se izpremeni na podlagi splošne in enake volivne pravice. 2. Ustavni odsek 12 poslancev naj v dveh tednih predloži načrt tacega zakona. Za oba predloga so glasovali tudi liberalni poslanci! Jim

je vendar počilo uho, da je zanje, naprednjake, največja sramota, če so proti splošni volivni pravici. In sedaj pravijo in pišeje ti ljudje, da niso bili nikdar (!) proti splošni volivni pravici, da bodo zanjo vedno, a da se mora omejiti upliv duhovščine s tem, da se ji pred kaznijo prepove govoriti o volitvah na prižnici in v spovednici, vpeljati hočejo t. zv. „kancelparagraf“. O tem bomo prilično spregovorili še kaj več, za danes le-to: vidi se tem ljudem, da jih je strah pred splošno in enako volivno pravico, to je gotovo; dalje: lepi prijatelji in oznanjevalci svobode, ki hočejo drugim s paragrafi zamašiti usta! To niso več naprednjaki, ampak res nazadnjaki, kar jih je v koži. V ustanovni odsek so naši poslanci sami volili poslance: Arko, dr. Schweitzer, dr. Krek, dr. Šusteršič in Jaklič; poslanci liberalno-nemške zveze naših poslancev niso hoteli voliti. Prihodnja seja deželnega zbora bo 3. t. m.

Aha, liberalno nemška zveza! Zagrizeni nemški list „Deutsche Wacht“ pove na vsa usta, da imajo usodo Kranjske dežele vsled tiste zveze v rokah enajsteri nemški poslanci, ki tvorijo večino s slovenskimi liberalci. Lepo domoljubje to naših narodnih prvakov.

Umril je 28. oktobra ob 8. uri v Ribnici nagloma g. Primož Pakiž, deželni poslanec in posestnik v Zamostecu pri Sodražici. V sredo je bil še v deželnem zboru, a v petek je na poti proti domu obležal v Ribnici in tam umrl. Bil je blag, odkrit značaj in marljiv poslanec, ki je mnogo koristil s svojimi bogatimi izkušnjami. Obče spoštovani mož je bil za svoje zasluge od cesarja odlikovan z zlatim križcem. Naj v miru počiva!

Na Ogrskem so se stvari zasukale malo čudno, toda ali na boljše, se ne more ravno reči. Cesar je za ogrskega ministerskega predsednika spet imenoval Fejervary-ja. Dovolil je cesar tudi razširjeno volivno pravico; pravico voliti bo imel vsak 24 letni ogrski državljani, ki zna brati in pisati in ima en glas, kdor pa ima neko gotovo premoženje ali je dovršil nekaj šol, ima še en glas, torej dva. Tak način volitve imenujejo pluralni volivni način. Fejervary upa s tem volivnim načinom zmagati in urediti zamotane ogrske razmere. Najbrže pa se bodeta Avstrija in Ogrska ločili v nedavnem času, ker tako želi večina Ogrov.

Srbski kralj Peter I. je otvoril v Belemgradu srbsko vseučilišče; zastopani so bili vsi jugoslovanski narodi, tudi Slovenci. Pa so vseučilišče že morali zapreti, ker niso hoteli dijaki tako redno prihajati k predavanjem, kakor je zahtevala učna oblast.

Turčija je velevlastem dala na znanje, da ne mara, da bi jo kdo nadzoroval, kaj počne z denarjem v Macedoniji. Zato bodo velevlasti poslale v turška pristanišča bojne ladije; a nič se ne bati vojske, nad Turka se ne upa nobena država prva, menda zato ne, da bi ji ne očitali kako pohlepnost, ali kaj? Turčija pač ne zasluži toliko prizanesljivosti.

Francoski predsednik je obiskal španskega kralja v Madridu in portugalskega v Lizboni. Povsod je bil slovesno vsprejet.

Norvežani, ki so se popolnoma ločili od Švedov, sedaj volijo kralja; najbrže bo danski princ Kristjan Karl, ki se bo imenoval Hakon; to ime je nosilo prej več norveških kraljev.

Neki francoski list je pisal, da je Angleška ponudila bivšemu ministru Delcasse-ju pomoč, če bi izbruhnila vojska med Francosko in Nemško; Angleška bi bila napadla nemško luko Kiel in na Holuštanjskem postavila 100.000 mož na suho. Ali je res ali ne, verjetno je, ker Angleži so zvit, kar jih je. Nemški cesar pa je radi tega silno hud in nevoljen.

Na Ruskem bo izbruhnila vsakčas splošna revolucija, ako še ni. Z volitvami v gosudarstvenajo dumo (državni zbor), niso zadovoljni ne kmetje, ne meščani, ne delavci. In grozijo vsakemu, ki bi se dal volit. S silo hočejo pridobiti novo ustavo. Po celi državi štrajka več milijonov delavcev, pred vsem železničarjev. In tako vlaki ne vozijo več. Tudi vojaki ne morejo opravljati njih službe, čeprav so jih silili k temu, kajti puntarji so razdrli železnične proge, porezali telefonske in brzojavne žice. Pred vsem so se revolucionarji spravili nad Petrograd in Moskvo. V Moskvi so pokončali vodovod in uničili naprave za električno luč. Živeža ni več dobiti v mesto, tudi ne drv in premoga, zima pa je pred durmi, kar se pa dobi, je vse trikrat dražje, kot prej. Štrajkajo dalje lekarnarji, in bolniki so brez zdravil, cestne železnice tudi več ne vozijo, tiskarji ne stavijo in ne tiskajo več časnikov, šole so zaprte, vojaštvo hodi v močnih oddelkih po ulicah in ima nalog, precej zares streljati, ako bi se ne razkropili ljudje. A tudi na vojake se ni več zanašati, mnogo izmed njih drži z ljudstvom. Revolucionarji dele orožje in streljivo med ljudstvo. V Varšavi je bil velik požar, zaneten od upornikov. Podobno je tudi po drugih mestih: Lodzu, Harkovu, Libavi, Kijevu. Vrh vsega tega pa je car bolan in misli ubežati. Nič ne bomo presenečeni, če dobimo v kratkem najstrajšnejša poročila o krvavi revoluciji.

LISTEK.

L u m p.

(Prosto poslovenjeno.)

Pred par dnevi sem prišel na svoje novo učiteljsko mesto v neki vasi. Umevno je, da nisem poznal vaških razmer kar nič. Niti svojih sosedov nisem poznal, in me tudi ni nič gnalo, da bi se kdo ve kako pobrigal za tako znanje. Preveč znancev je slabo. Taki „dobri znanci“ si vedno domišljajo, da si smejo dovoliti kaj več nego je prav in dostojno, in zato utegnejo človeka pripraviti v sramoto in škodo, da se mu niti ne sanja ne kaj tacega.

Končan je šolski pouk. Po ravni cesti, ki drži od šole preko šolskega vrta do vrtnih vrat in velike ceste, so stopali otroci lepo zvrstoma in paroma, kakor velevajo predpisi in naredbe. In jaz sem stal, tudi kakor velevajo predpisi in naredbe, pri vratih šole in gledal za otroci. Imel sem pa to pot še mal postranski namen; pogledati sem hotel, kako bo vreme. Kajti popoldne sem se namenil obiskat bližnjega tovariša in se mu predstaviti.

Ko se tako z enim očesom oziram po otrokih, z drugim pa po oblakih, zaženo otroci mahoma strahovito vpitje; kakor ovce se razkrope brez reda; velik del, zlasti deklice, pridrve nazaj k šoli, druga tolpa, najmočnejši dečki na čelu, pa jo ubere na veliko cesto. Kakor da je vrtinec šinil med otroke, tako je. Zasopljene in prestrašene pribeže deklice, in vpijejo vse z enim glasom „lump, lump“, a tudi z vaške ceste sem slišim krik „lump, lump“.

„Kdo je ta lump? Kaj pa hoče?“ vprašam eno izmed deklic.

„Roko nam hoče podati — pfuj!“ mi odgovori, in cel zbor vikne za njo „pfuj!“ To je nemir in strah in prepla-

šenost, kakor da bi bila priletela sova pri belem dnevu med ptice-pekve.

Vpitje na cesti pa je vedno huje in huje. Kaj je neki to? Skrb in radovednost me žene, in kar naenkrat sem na cesti.

Čuden prizor! Na cesti stoji mož, zares vzor strganega berača in capina. Dečki so se vstopili krog njega v krogu in ga obdali popolnoma od vseh strani. Strganec je iztegnil roko in jo moli nemu izmed dečkov.

„Otrok, daj mi roko,“ pravi, in v glasu je nekaj mило prosečega.

A deček, predrzen fantalin, udari starca z ravnilom po prstih. Za to junaštvo vsprejme pohvalo in smeh in pritrjevanje razposajenih dečkov.

Starec nakremži obraz jeze in bolesti. Mrtvo oko se mu strahovito zasveti. Iz ust mu privre glas, ne morem ga opisati, a glas strašen, da me kar strese. A starca kmalu mine razburjenost, in spet mu postane pogled in izraz top, svetlikanje v očesu ugasne, mrtvo gleda predse in se široko, zoprno smeji, prav kakor vsi zastarani pijanci.

„Dajte mi roko,“ spet blebeta in spet iztegne desnico proti dečkom. Gotovo bi ga bil spet kdo udaril po prstih, da nisem nejevolje prevzet ostro zakričal nad njimi. Kakor bi trenil, se razkrope, a domu še ne gredo. Odmaknejo se za kakih dvajset korakov in gledajo in čakajo, kaj bo.

„Lump“ stoji pred menoj. Skoro spoštljivo se mi odkrije, in sedaj vidim bele, strašno zmršene in skuštrane lase. Z enim samim pogledom sem si ga ogledal. In v srcu se mi pojavi neprijetno čustvo nezadovoljstva, kakoršno se oglasi v izobraženem človeku vselej, če ne ve, kaj bi rekel in storil. Ta starec me je zanimal, a ob enem se mi je tudi studil; to dvoje se je mešalo in bojevalo v meni.

Pod kalnimi, motnimi očmi mu visita lici kakor dve črni vrečici, siva, trda brada mu obdaja rudeče-vijoličasti obraz, in stresa se sedaj pa sedaj po celem životu. Pijanec prve in najhujše vrste. Obleka strgana, umazana, smešno zakrpana. Starec se mi stуди, a vendar se me zanima. Lasje bi bili lepi, da niso tako strašno skuštrani, in čelo je visoko, lepo belo ter se njega lepa barva prav nič ne vjema z napihnjenim licem.

„Ali ste vi gospod učitelj?“ vpraša me starec mirno, tiho in popolnoma lepo, kar nič se mu ne zaletava jezik.

„Da, sem! Kaj hočete otrokom?“

„Eden naj mi poda roko, družega nič.“

„Pa zakaj želite to?“

„Zato — ker — ker bi mi jako dobro delo. Komur poda otrok roko, je srečen.“

Ko to izreče, upre pogled vame. Osupnem. Videl sem enkrat ustreljeno srno, ki je pojemala; ravno tako me je pogledala. Kaj je to? Kdo je ta starec?

„Ne razumem vas,“ pravim z negotovim glasom in sežem v žep. „Kaj hočete?“ Še enkrat me pogleda in kako žalosten, obupen je ta pogled!

„Nič!“ se odreže in obrne in jo krene po cesti navzdol. Pijan je, prav gotovo, bržčas mu še pa tudi malo manjka. No, pa kaj me skrbi! Če se bom brigal za vse take ljudi na svetu, bom imel dosti opravka.

Pa nič mi ne pomaga stara obrabljena beseda „kaj me skrbi,“ beseda, s katero ljudje tako radi in malomarno zamore v sebi čut milosrčnosti, ki se oglasi, ako vidijo tujo nesrečo. Lump mi ne gre iz glave. Ko sedem k obedu, mislim nanj, ko malo zadremlem, se mi sanja o njem, in ko se popoldne napotim k sosedu in tovarišu, mi je neprestano pred očmi. Sam nase sem jezen, in se imenujem norca in tepca in mehkužneža, vse zastonj; lumpu dam v duhu vse mogoče in nelepe priimke, vse zastonj, vedno in vedno mislim nanj.

Kaj je to? Kdo je to?

(Dalje sledi.)

Družba sv. Mohorja.

Naša družba sv. Mohorja je ostala letos nekako na isti višini kakor lani. Šteje namreč vkup 83.572 udov, 1026 manj kakor lani, dočim smo bili lani napredovali za 8540 udov. Razmerje udov po posameznih škofijah, oziroma krajih nam kaže ta-le pregled:

1. Goriška nadškofija	9436	(— 157)	udov
2. Krška škofija	6438	(— 33)	"
3. Lavantinska škofija	25682	(— 1277)	"
4. Ljubljanska škofija	33318	(+ 535)	"
5. Tržaško-koperska škofija	4356	(— 259)	"
6. Sekovska škofija	513	(— 44)	"
7. Somboteljska škofija	244	(— 67)	"
8. Zagrebska nadškofija	468	(— 15)	"
9. Senjska in druge dalm. škofije	291	(+ 89)	"
10. Poreška škofija	131	(+ 18)	"
11. Djakovska škofija	86	(+ 4)	"
12. Bosniške škofije	204	(+ 11)	"
13. Videmska nadškofija	239	(— 8)	"
14. Razni kraji	402	(— 125)	"
15. Amerikanci	1518	(+ 245)	"
16. Afrika in Azija	255	(+ 57)	"
Skupaj	83572	(— 1026)	udov.

Številka v družbenih „zlatih bukvah“, v katere se vpisujejo na novo vstopivši udje, je napredovala od 252.040 do 259.984, torej je vpisanih 7944 novih udov.

501.432 Mohorjevih knjig bode letos romalo med Slovence! Če dodamo to število onemu prejšnjih let, pridemo do števila 10.309.060 knjig, reči deset milijonov tristoindeset tisoč ter šestdeset knjig, katere je družba samo kot letna darila svojim udom razdelila od svojega obstanka sém. Pri tem pa niso všteta mnoga poznejša naročila, ponatisi itd.

Dne 10. oktobra smo začeli razpošiljati letošnje družbene knjige in prizadevali se bodemo, da častiti udje dobijo knjige najprej ko mogoče. Odpravili bodemo zaboje s knjigami po tej-le vrsti:

Škofije: 1. Ljubljanska, 2. Goriška, 3. Krška, 4. Tržaška, 5. Lavantinska, 6. Razni kraji, 7. Amerika in Afrika.

Cenjene gospode poverjenike, katerim se knjige pošiljajo, nujno prosimo, naj takoj, ko dobijo „avis“, pošljejo po nje na pošto ali železniško postajo, da ne bode sitnih reklamacij, ki povzročujejo samo zamudo in nepotrebne stroške. Poštne stroške morajo častitim poverjenikom povrniti posamezni udje.

Odbor.

Domače vesti.

(Osebne vesti.) Dr. C. Liebsch, sekundarij v tukajšnji bolnici usmiljenih bratov, je imenovan primarijem na bolnici v Nazaretu v Palestini. Graška provincija je namreč prevzela tamošnjo bolnico, katero hoče modernizirati. Od nas poslavljajoči se g. dr. Liebsch bo imel tam zelo obširen delokrog. Dal mu Bog obilo blagoslova! — Pravni praktikant pri dež. sodniji v Ljubljani g. Gabrijel Germ je imenovan za avskultanta.

(Za subprijorja) v konventu Usmiljenih bratov v Kandiji je imenovan č. g. Fr. Franc Seraf. Dedek. Čestitamo!

(Spremembe pri čč. duhovščini.) Č. g. Anton Plešič, kaplan v Št. Vidu pri Zatičini je prestavljen kot župni upravitelj na Primskovo; č. g. Jožef Gregorič, župni upravitelj na Vrhu pri Sv. treh Kraljih, kot beneficijat v Št. Vid pri Brdu. — Č. g. Frančišek Vidmar, dosedaj kaplan v Šmihelu pri Novem mestu, kot kaplan v Boštanju in č. g. Martin Pečarič, dosedaj kaplan v Boštanju, kot kaplan v Šmihel pri Novem mestu.

(Novi grobovi.) Umril je 19. oktobra t. l. v Kandiji pri Novem mestu gospod Valentin Appé, hišni posestnik in pečar, v starosti 49 let. Dne 21. oktobra je bil njegov pogreb. Mnogobrojna udeležba pri pogrebu je pričala o vsestranski priljubljenosti, ki jo je užival ranjki v mestu, v Kandiji in njeni okolici. Zapušča poleg vdove štiri nedorastle otroke. — Umril je v Podgori, župnije Prečina, 20. oktobra t. l. Alojzij Erbežnik v najlepši svoji dōbi 24 let. — V pondeljek 16. oktobra vrnil se je od vojakov, kjer je pri artileriji pridno doslužil tri leta; a seboj je prinesel bolezen, katera ga je že v petek 20. oktobra položila na mrtvaški oder v največjo žalost svojih starišev. Pokojnik je bil jako priljubljen. Dokaz temu izvanredno lep pogreb, katerega se je udeležilo nad 200 spremljevalcev. — Umril je dne 24. oktobra t. l. v Krškem gospod Andrej Fessler, kavarnar, v starosti 88 let; pogreb je bil 26. oktobra. Naj jim sveti večna luč!

(V knezoškofijsko semenišče) v Ljubljani so sprejeti v prvi letnik sledeči kandidati z Dolenjskega. Gg.: Frančišek Žitnik iz Šmarja, Andrej Zupanc iz Gorenje Krke. Leopold Perme iz Prečine, Frančišek Omersa iz Cerkelj pri Krškem, Jožef Gnidovec iz Ajdovice, Anton Černugelj iz Metlike.

(Ponesrečil) je v cister. samostanu v Zatičini brat Guidon; padel je težak kos železa na njega, ko je pri popravljanju vodovoda pomagal.

(Šolske vesti.) Za provizorično učiteljico na dvo-razredno ljudsko šolo v Brusnicah pri Novem mestu je imenovana gospodična Amalija Poljanec.

(Spomenik) na grobu so postavili hvaležni župljani v Velikih Laščah svojemu bivšemu, tam umrlemu župniku L. Gerjolju.

(Za obrtno šolstvo na Kranjskem) je v državnem proračunu za l. 1906 nastavljen znesek 126.097 K, in sicer se porazdeli na sledeče postavke: za umetno-obrtno šolo v Ljubljani 70.530 K, za strokovno-obrtno šolo v Kočevju 27.427 K, za čipkarsko šolo v Idriji 10.640 K, za obrtno-nadaljevalne šole na Kranjskem 17.000 K in za vzdrževanje strokovnih tečajev 500 K.

(Srečolovno društvo „Nada“) se je osnovalo v Ljubljani. Namen tega društva je dvojen, in sicer se namerava z nakupom srečk ali lozov dobiti dobitke, kateri dobitki so ali manjši ali pa glavni, t. j. večji dobitki. Manjši dobitki ostanejo last društva, večji dobitki se pa razdelé med društvenike. Manjši dobitki se zbirajo v poseben fond ali zaklad, iz katerega se odda določeno glavnico kot ustanovni znesek za prihodnje vseučilišče v Ljubljani, ostalo se pa naloži kot dijaška podporna ustanova za vseučiliščne v Ljubljani. — Zneski glavnih dobitkov se pa razdelé med društvenike. Čas delovanja tega društva je odmerjen na 5 let in se začneja takoj, ko najmanj 1000 udeležencev podpiše po 1 K doneska na mesec.

(Martinov večer) priredi v soboto dne 11. novembra „Dolenjsko pevsko društvo“ za svoje člane. Lokal: pri „Štemburji“. Začetek: ob pol osmih zvečer.

(Dolenjsko pevsko društvo) prične rednimi pevsкими vajami in sicer za dame vsak pondeljek in četrtek, za gospode pa vsak petek ob 8. uri zvečer. Prva vaja za gospode v petek dne 3. novembra, za dame pa v pondeljek dne 6. novembra. Čas in dan se po želji večine udeležnikov lahko spremeni. — Kdor izmed gospodov čuti v sebi pevski dar in ima veselje do zborovega petja, pa ni zadržan po stanovskih poslih, razven tega mu pa tudi še ni zamrl čut do takega kulturnega dela, kot ga imajo v mislih pevska društva, izvoli naj se redno udeleževati napovedanih vaj, ter tako društvu pripomoči k dosegu stavljenega si smotra. Častite dame bodo še posebej povabljene.

Odbor.

(Z „Družbo sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“) je sklenila pivovarna „G. Auerjevi dediči v Ljubljani“, jako ugodno pogodbo glede družbinega piva. Ker pa imenovana pivovarna ni imela namena, delati konkurence pivu ostalih domačih slovenskih pivovaren in ker bi bilo v korist naši družbi, da se sklenejo enake pogodbe tudi z ostalimi slovenskimi pivovarnami — je pivovarna „G. Auerjevih dedičev“ v Ljubljani radovoljno dovolila, da sme družba skleniti tudi z „Delniško družbo združenih pivovaren v Žalcu in Laškem trgu“ slično pogodbo.

(Za povzdigo hmeljarstva in sadjarstva) v Krškem je dovolilo vis. c. kr. poljedelsko ministrstvo kmetijski podružnici v Krškem podpore 1000 K. V letošnji spomladi je namreč sklenila kmetijska podružnica v Krškem, da napravi poskus z vpeljavo hmeljarstva ob Savi in da napravi drevesnico. Načelnik kmetijske podružnice v Krškem g. dr. Romih je na najhmem prostoru v obsegu 500 m² zasadil hmeljne rastlinice in je že letos dosegel 50 kg. hmelja. S tem je dokazano, da bi se tudi pri nas na Dolenjskem slično v Savinski dolini na Štajerskem, lahko uvedlo hmeljarstvo, ki naj bi postalo nov vir dohodkov našemu kmetijskemu stanu. Vendar pa je treba i tu še mnogo skušenj. V ta namen je ravno naklonilo ministrstvo to podporo.

(Griža na Dolenjskem.) Po mnogih krajih na Dolenjskem razsaja griža zlasti na Belokranjskem, kjer je že več ljudi vsled tega umrlo; mnogo jih pa bolehuje.

(Mraz in zgodnji sneg) sta povzročila, da nimajo naši krilati prijatelji-pevci prav nikake hrane. Vsa narava je pokrita s težko sneženo odejo, vse drevje je zaodeto v sneg, v takem času pač ne morejo dobiti ptički skoro prav nič živeža na prostem. Obračamo se zaradi tega do vseh prijateljev narave, do starišev in do naše rahločutne mladine s prošnjo, da naj pomagajo našim ptičkom s hrano, da ne bodo le-ti poleg tega, da zmrzujejo, še stradali. Upamo, da naš klic ne bode ostal neuslišan!

(Požar.) Posestniku Jakobu Mojškeru v Bizoku je zgorela dne 20. oktobra t. l. po noči hiša. Škoda znaša okrog 2000 K, zavarovan je bil za 1000 K.

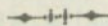
(Snega) in dežja je padlo v novomeški okolici v dneh 24., 25. in 26. oktobra toliko, da je kazala padavina na vrtu kmetijske šole na Grmu, kjer imajo dežjemersko postajo, 91.6 mm višine, t. j. ako bi sneg skopnel precej in bi voda ne spuhtela, ne odtekla po površju in se ne pogrezla v zemljo, bi stalo na vsakem kvadratnem metru prostoru 91.6 mm visoko. Prvi dan je zapadel sneg 20 cm visoko, padavina je znašala 30.7 mm, drugi dan je padlo 28 cm visoko snega, padavine je bilo 42.4 mm in tretji dan je padlo še 12 cm snega in padavina je znašala 18.5 mm.

(Služba monterja) je razpisana do 10. novembra t. l. za vodovod v Črnomlju, plača je 1440 K. Službo oddaja mestno županstvo v Črnomlju.

(Razglas.) Zaradi prijavljenja v letu 1906 naboru novicev podvrženih mladeničev se daje sledeče na znanje. 1.) Vsak stavodolžni v letu 1883, 1884 ali 1885 rojeni mladenič dolžan je se tekom meseca novembra 1905 zglasiti pri županstvu iste občine, v katerej ima domovinsko pravico, ali pa v katerej stalno biva. 2.) Kdor se zglesi pri kakem drugem županstvu nego onem svoje domovinske občine, se mora pri tej priliki legitimovati z rojstnim ali domovinskim listom pri županstvu iste občine, v katerej stalno biva. 3.) Stavodolžne, kateri bivajo le začasno v inozemstvu, ali kateri so tako težko bolni, da so vsled tega ovirani, se ustmeno ali pismeno pri pristojnem županstvu zglasiti, naj zglasijo stariši, varuhi, ali pa drugi zanesljivi poverjeniki. 4.) Isti stavodolžni, kateri želijo doseči kako ugodnost ali olajšilo v izpolnjevanji dejanske vojne službe v smislu §§ 31., 32., 33., ali 34. voj. zak., naj razmere, na katere opirajo ugodnostne pravice, najpozneje do konca februarja 1906 naznanijo pristojnemu okrajnemu glavarstvu, v ta namen služijo potrebna spričevala, rodbinski listi, oporoke, prisojilna pisma in zapisniki o zapuščinskih obravnava. Družinski listi morajo biti overjeni tekom istega meseca po pristojnem župnem uradu, v katerem se dotična prošnja uloži. 5.) Prošnje za dovoljenje stave izven domovinskega okraja, uložiti so tudi najpozneje do konca meseca novembra 1905. 6.) Stavljenci, kateri opuste predpisano zglasitev, se bodo radi prestopka § 35. vojnega zakona kaznovali z globo 10 do 200 kron, oziroma z zaporom od 1 do 20 dni.

(Anton Janežičev nemško-slovenski slovar [Deutsch-slovenisches Hand-Wörterbuch] je ravnokar izšel v zalogi tiskarne Družbe sv. Mohorja v Celovcu. Četrta, predelana in pomnožena natis. Priredil Anton Bartel. 1905. Cena: mehko vezan 6 K, trdo vezan z usnjatim hrbtom 7.20 K.

(Današnji list) obsega dvanajst strani.

Gospodarske stvari.

— (Vinski semenj v Novem mestu.) Mestno županstvo v Novem mestu priredi s sodelovanjem kmetijske podružnice v četrtek po sv. Martinu, dne 16. novembra t. l. prvi vinski semenj in sicer v prostorih gostilne Janeza Košaka v Novem mestu. Semenj se prične ob 11. dopoludne, tako da zamorejo vnanji kupci pravočasno priti z železnico v Novomesto in da se lahko povrnejo še tisto popoldne domu. S prireditvijo sejma se hoče tudi v Novem mestu kot središču vinorodne Dolenjske pospeševati vinsko kupčijo in vplivati na to, da se uravnajo vinske cene in da se letošnji dobri pridelek

spravi čimpreje v denar. Ležeče je sedaj na vinogradnikih in naših odjemalcih, da porabijo to ugodno priliko za napravo kupčije. Zato opozarjamo s temi vrsticami vse vinotrzce, gostilničarje in vinogradnike in jih vabimo k obilni udeležbi. Vinogradniki! Poprimite ugodno priliko, ki se vam ponuja in prinesite v Novomesto 16. novembra eno ali več steklenic letošnjega pridelka za pokušnjo. Vinotrzce in gostilničarje pa prosimo, da se potrudijo k nam v Novomesto in da pokupijo letošnja vina, ki so prav okusna in dobra. Pokažimo, da nam je res na tem, da se kupčija olajša in da znamo ceniti take prireditve, ki so nam na dobro zasnovane!

— (Nujna prošnja našim vinogradnikom!) Da se prostor za prireditev vinskega semnja primerno razdeli in prodajalcem prav odkaže, zato prosi odbor, da se vinogradniki, ki hočejo prinesiti svoja vina na prodaj, priglasijo do 10. novembra t. l. pri mestnem županstvu ali pa pri kmetijski podružnici v Novem mestu. To je potrebno, da se zna odbor ravnati. Želeti je tudi, da povedo pri tej priliki naši vinogradniki, koliko vrst vina imajo na prodaj. Dotična naznanila naj se sporoče ustno ali pa po dopisnicah. Pri tej priliki prosimo tudi p. n. županstva, da opozore na vinski semenj vse vinogradnike in gostilničarje in da vplivajo po svojih močeh na dober obisk sejma. V ta namen se je razposlalo na županstva tudi potrebna naznanila, ki naj se prilepijo na javnih prostorih.

— (Kletarski tečaji.) Znano je, da je kletarstvo na Kranjskem v primeru z drugimi, bolj naprednimi, vinorodnimi deželami še na jako nizki stopinji — ter da je nujno potrebno, da se naši vinogradniki z vso resnostjo poprimejo boljšega kletarjenja, ako hočejo pridelavati dobro, okusno in stanovitno vino in z istim s pridelki drugih dežel uspešno konkurirati. Kaj pomaga najlepše grozdje iz najboljšega vinograda, ako iz njega gospodar ne zna pripraviti fino, žlahtno in stanovitno vinsko kapljico? Istotako je znanje umnega kletarstva neobhodno potrebno za vinske trgovce in gostilničarje, ki posredujejo prodajo vina med pridelovalcem in občinstvom in ki lahko iz najboljšega vina najslabše naredijo, ako ž njim pravilno ne ravnajo. Da se ponudi interesentom prilika, izobraziti se teoretično in praktično v umnem kletarstvu, priredi c. kr. vinarski nadzornik Bohuslav Skalický pri državni kleti v Novem mestu tekom prihodnjih zimskih mesecev več trodnevni kletarskih tečajev. Kdor se misli enega teh tečajev udeležiti, mora se pismenim potom ali ustno zglasiti vsaj do 25. novembra t. l. pri c. kr. vinarskem nadzorstvu v Novem mestu. Ker je število udeležencev za vsak tečaj omejeno, priporoča se, da dotičniki prošnje prej ko mogoče vpošljejo. Vsak, kdor bo v tečaj sprejet, bode pravočasno in sicer vsaj en teden pred pričetkom tečaja, pismenim potom obveščen.

— (Nedeljski pouk za kmetovalce) Kmetijska podružnica je sklenila, da priredi tudi tekom letošnje zime pouk za praktične kmetovalce. Kdaj se prične s tem poukom, o tem bomo pozneje poročali. Za danes opozarjamo na to naše gospodarje, gospodinje in kmetske mladeniče in jih vabimo, da se tega pouka pridno udeležujejo. — Ob nedeljah se shaja precej kmetskega ljudstva v Novem mestu. Namesto, da postaja po tgu, naj se zbira v prostorih kmetijske podružnice, kjer se bo skrbelo za to, da se spravijo v razgovor različna vprašanja, ki se tičejo kmetijskega napredka. Zavedajmo se toraj svojih stanovskih zadev in prihajajmo mnogoštevilno v kmetijsko podružnico!

— (Zgodnji sneg in naše kmetijstvo.) Nepričakovano zgodaj je letos sneg zapadel. Napravil je zaraditega ogromno škodo, posebno na različnem drevju, po sadnih vrtovih in gozdih. Napravil je pa tudi dosti druge škode. Ljudje imajo še veliko svojih pridelkov zunaj. Repa, pesa in korenje je še zunaj. Bog ne daj, da bi sneg obležal! Kaj bo potem z našo prašičjo krmo? In kaj z nastiljem! Dusedaj se ni moglo še nič stelje napraviti. Škodo trpe pa tudi naše setve. Zimska strn še ni povsod v zemlji ali se je pa prav v zadnjem trenutku, tik pred snegom spravila v zemljo. Veliko potrebnega dela bo letos moralo izostati na škodo, ki bo prav občutno zadela naše kmetijstvo.

— (Molznim kravam je treba tečne krme.) Nič ni slabšega, kakor če dajemo kravam, ki nam imajo ko-

ristiti s svojim mlekom, slabo krmo. Kako pa naj krave ob slabi in nezadostni krmi molzejo? Mleko je zelo tečna tvarina, sestavljena iz najdragocenejših redilnih snovi. Če ni potrebnih redilnih snovi v krmi, jih tudi v mleku ne more biti. V tem oziru si moramo predstavljati kravje telo kot nekak stroj, kot nekak mlin. Kar pride noter, to pride tudi ven. Če dajemo kravam slabo krmo, ne moremo zahtevati ne dosti mleka niti dobrega mleka. Uvažujmo to in pokladajmo molzni govedi dobro krmo. To moramo toliko bolj vpoštevati, ker porabijo krave precejšen del krme za svoj obstanek, namreč za vzdrževanje svoje lastne teže in životnosti, kakor tudi za razvoj teleta. Kdor hoče dobre vspehe doseči s kravjo rejo, mora pokladati samo tečno seno ali otavo. Če pa dajemo tudi slamo, potem je treba dodajati tudi močna krmila, kakor otrobi, oljnate tropine i. dr. Le na ta način bo več vspeha!

— (Zatiranje goseničnih gnezd) je po postavi z dne 17. junija 1870 zapovedano vsem posestnikom, da isto izvrše na svojih sadunosnih drevesih sedaj v jesenskem času. Na to se opozarjajo ne le vsi posestniki, ampak tudi županstva po deželi, da bi skrbela, da se ta postava bolj izvršuje.

— (Jako dober, to je sočen kruh se zažabi.) ako se moki krompirja primeša. V ta namen se krompir skuha, olupi in z valjarjem dobro zdrobi ter testu primesi. Na kilogram moka vzame se lahko eno tretino krompirja, razume se pa, da mora biti rahlo razsipčen ne pa špehat.

Naznanila mestnega magistrata.

(Seja občinskega odbora v Rudolfovem) z dne 13. oktobra 1905. Navzoči: Predseduje I. svetovalec in županov namestnik g. Rosman; svetovalec: gg. Ogoreutz, Bruner; odborniki: gg. Gandini, Golia, Hočevnar, Jacaz, Maselj, Mogolič, Morauc, Mramor, dr. Poznik, Skale, Smola. Umek, Windischer; virilisti: gg. Bergmann, dr. Defranceschi, Rohrman. Zapisnikar: tajnik Stukelj. Seje se ni udeležil: na dopustu odsotni g. župan in mestni odbornik g. Gustin. Gospod prvomestnik konstatuje sklepčnost odbora, otvori sejo, imenuje kot overovatelja zapisnika današnje seje gg. Ogoreutza in Brunerja, ter preide k dnevnemu redu: 1.) Čitanje zadnjega zapisnika z dne 18. septembra 1905 št. 1345. Zapisnik se prečita. 2.) Volitev odsekov. Predno se prične z volitvijo v posamezne odseke, opozori g. prvomestnik navzoče gg. viriliste, da se izrečejo, ako prevzamejo izvolitev v odseke, ker niso v to primorani v smislu § 52 obč. reda točka 3. — Po izjavi gg. virilistov, da prevzamejo izvolitev v posamezne odseke, se izvolijo v iste sledeči gospodje: I. Finančni odsek: gg. Gustin Adolf, načelnik, Golia Ludovik, Morauc Josip, Ogoreutz Josip, dr. Slanc Karol, Windischer Alojzij. II. Gospodarski odsek: gg. Hočevnar Anton, načelnik, Mogolič Josip, Mramor Miha, Ogoreutz Josip, Rohrman Viljem, Umek Vinko. III. Policijski odsek: gg. Rosman Karol, načelnik, Bergmann Josip, dr. Defranceschi Peter, Maselj Ivan, Morauc Josip, Skale Otmar. IV. Stavbeni odsek: gg. Umek Vinko, načelnik, dr. Defranceschi Peter, Gustin Adolf, Maselj Ivan, Ogoreutz Josip, Rosman Karol. V. Vodovodni odsek: gg. Ogoreutz Josip, načelnik, Gandini Vajkart, Gustin Adolf, Jacaz Anton, Mramor Miha, Rosman Karol. VI. Ubožni odsek: gg. Bruner Maks, načelnik, dr. Defranceschi Peter, Jacaz Anton, Mogolič Josip, Mramor Miha, dr. Poznik Albin. VII. Upravni odsek: gg. Golia Ludovik, načelnik, Gandini Vajkart, Gustin Adolf, dr. Poznik Albin, dr. Slanc Karol, Smola Albin. 3.) Poročilo županstva radi podaljšanja pogodbe z c. kr. finančnem erarjem. G. prvomestnik naznani, da se je pri županstvu zglasil dne 9. t. m. c. kr. dvorni svetnik g. Lubeč, ravnatelj c. kr. finančnega ravnateljstva v Ljubljani, kateremu je poročevalec v imenu županstva podpisal zagotovilo, da podaljša mestna občina s c. kr. finančnim erarjem najemno pogodbo za davkarski urad in druge finančne urade tudi samo za nadaljnjo dobo 5 let, kakor želi finančni erar, a le pod pogojem, da se sprejme zvišana najemnina, katero je določil občinski odbor v svoji seji dne 9. junija 1905. Se vzame na znanje. 4.) Poročilo starestinstva radi izterjenja zapadle vodarine od občin Šmihel-Stopiče in Prečna. Svetovalec g. Ogoreutz predlaga v imenu starestinstva, občinski odbor naj naroči mestnemu županstvu, da vže 17. aprila t. l. zapadlo vodarino občine Prečne potoma tožbe iztirja oziroma njih občinske naklade zarubi. Predlog utemeljuje s sledečim: Vsled odloka deželnega odbora št. 12.771 z dne 11. januarja 1905 določil je deželni odbor na podlagi § 5 zakona z dne 11. aprila 1901 dežel. zak. št. 15 sledeče: „Občina Šmihel-Stopiče ima od 1. januarja 1903 dalje k stroškom za vzdrževanje in oskrbovanje vodovoda za Novo mesto in okolico na leto prispevati s 1772 K (Entišo sedemsto dve in sedemdeset kron) in sicer odpade od tega prispevka: a) na Kandijo 870 K, b) na Žabjovas 205 K, c) na Šmihel 295 K, d) Gotnavas 229 K, e) Jedinščino 15 K, f) na Čermošnjice 158 K. Občina Prečna ima v enako svrhu na leto prispevati 128 K, kateri znesek odpade ves na vas Bersljin. Do konca 1. 1904 zapadli prispevek je plačati županstvu v Novem mestu v treh mesecih po prejemu tega odloka. V bodoče pa se morajo prispevki županstvu v Novem mestu tu plačevati v poslednjih polletnih obrokih.“ — A ker se kljubu opominovanju nobena občina nejdžzove plačila, mestno občino pa ti ogromni stroški za vzdrževanje vodovoda prehudo zadenejo in ko je vendar neovrženo dokazano, da vasi, v katerih je vodovod napeljan, vsaj toliko, ako ne več vode porabijo kakor Novo mesto, prosi, da se predlog mestnega starestinstva sprejme. — Po daljši debati, v katero so posegli različni gg. mestni odborniki, sprejme se z večino glasov predlog mestnega odbornika g. Golia, kateri se glasi: 1.) Mestnemu županstvu se naroči, da se obrne v tej zadevi na deželni odbor ter se vpraša, kako je s plačilom

vodarine, katero je določil z odlokom št. 12.771 z dne 11. januarja 1905 občine Šmihel-Stopiče in Prečna, ker se iste kljubu opominovanju od strani mestnega županstva radi plačila prispevkov za vodovod ne odzovejo, ko je vendar določeni rok treh mesecev vže 17. aprila 1905 zapadel. 2.) Se naroči mestnemu županstvu, da dá to zadevo v natančno proučitev upravnemu odseku, kateri naj poroča v prihodnji seji. b) Vodovodnemu odseku se naj naroči, da tekom 14 dni sestavi natančni zaznam iztočnih pip, katere ima posamezni posestnik v svoji hiši v gori navedenih občinah, ter da se od istih iztirja od deželnega odbora določena pristojbina. Kateri posestnikov bi se temu plačilu pristojbine protivil, naj se v hišo napeljani vodovod takoj — zapre — demontira. Sprejeto. 5.) Poročilo županstva o prošnji na deželni zbor, radi četrtega razreda na tukajšni dekliški šoli, v smislu § 11 odlom. 6. drž. zak. z dne 14. maja 1869 št. 62. G. prvomestnik opozori občinski odbor na sklicanje deželnega zbora kranjskega na dan 25. t. m. in ker je vendar le nekaj upanja, da bo deželni zboral ter vsaj najvitalnejša vprašanja vseh stanov kranjske dežele s svojim delovanjem rešil, predlaga, da mestna občina vže dne 13. septembra 1904 pod št. 72 s krajnim šolskim svetom vloženo prošnjo na c. kr. deželni šolski svet za razširjenje tukajšne dekliške šole v štirirazrednico, katera je bila vsled odloka z dne 12. februarja t. l. pod št. 371 odbita ponovi in deželnemu zboru predloži. Prošnja je bila svoj čas odbita: Ker ima tukajšna dekliška trirazrednica po zadnjih treh letih samo 147 vsakdanjo šolo obiskujočih učenk, ne pa predpisano število 200 in v smislu § 11 točka 6 postave z dne 2. maja 1883 drž. zakona št. 53 kateri se glasi: „Deželnemu zakonodajstvu je pridržano, znižati maksimalno število učencev, katere je odkazati jednemu učitelju,“ se pa prošnji ni moralo ugoditi, ker se je deželni odbor proti temu izrekel. Deželni zbor pa to lahko reši v smislu prej imenovane postave. Ker vendar ni tukajšna dekliška šola primerljati s kako vaško šolo, kajti tukajšna dekliška šola obiskujejo deklice inteligentnih meščanskih slojev — in ko je samo nad 100 uradniških rodbin, — kateri hočejo dati hčeram tako vzgojo in izobražbo, kakor jim gre po stanu. — Da je pa število našo trirazredno dekliško šolo obiskujočih učenk v poprečnem številu — treh let — samo 147, ko bi jih moralo biti po postavi za štirirazrednico 200, je pač ta vzrok, da pošiljajo marsikatero rodbino svoje otroke (deklice) v šolo, kjer so večrazrednice, kar je pač samo ob sebi umevno, saj vendar sleherni stariši želé, da se jim otroci (deklice) kolikor možno, dobro izsolajo. S takim šolanjem izven mesta, provzroča se rodbinam znatna in nepotrebna škoda, katera je sosebno občutna za nižje sloje meščanstva, je tudi več, ko jasno! Ako tudi nimamo sedaj predpisanega števila šolo obiskujočih učenk za štirirazrednico, vendar je pa material ves drugi, kakor na vaških šolah in gotovo so svoj čas zakonodajalci ravno prej omenjega zakona s § 11 pod točko 6, na take kraje mislili, kakor je naše mesto, ker drugače bi bila ta točka v § 11 sploh brezpomembna. Preverjeni smo gotovo vsi, ako se naša trirazredna dekliška šola v 4. razredno razširi, da bomo tudi v najkrajšem času imeli predpisano število — 200 — šolo obiskujočih solaric in še veliko boljši material kakor do sedaj. — Ta predlog in pojasnilo se z odobravanjem soglasno sprejme, ter županstvu naroči, potrebno za štirirazrednico pri deželnem zboru izposlovati kakor tudi naše deželne poslance za dosego tega naprositi. — 6.) Slučajnosti. 1.) G. Maselj stavi sledečo interpelacijo: Kako opravičuje slavno županstvo, da se dne 10. septembra t. l. ni udeležilo odkritja Prešernega spomenika v Ljubljani? 2.) Ali je slavno županstvo voljno po svojih oficijelnih zastopnikih v krajnem šolskem svetu novomeškem od poslednjega zahtevati, da nakupi množini ljudsko-šolskih otrok odgovarjajoče število od c. kr. deželnega šolskega sveta priporočenih knjižic „Slava Prešernu“. G. prvomestnik odgovori na te dve interpelacije: Obzalaže, da ni bilo tukajšno županstvo pri Prešernovi slavnosti 10. septembra t. l. po odposlanstvu zastopano, a mu ni znano, zakaj županstvo ni to odredilo. Po njegovem mnenju mogoče radi tega ne, ker se svoj čas niti eden zastopnik iz dežel stolnega mesta Ljubljane bodisi od strani mestne občine, Slovenske Matice, Pisateljskega društva itd. ni udeležil pogreba odličnega pisatelja g. Janeza Trdine, kar bi bilo gotovo na mestu in mogoče — kljubu temu, da se je isti dan kasno popoludne ozir. na večer v Ljubljani pričela samo Prešernova veselica in ne slavnost. Kajti odposlanci, kateri bi se bili Trdinovega pogreba udeležili, bi tudi kasneje lahko še prisostovali pri Prešernovi veselici. Ker je to njegovo zasebno mnenje, je prepričan, da bo de g. župan, ko se povrne iz dopusta, pojasnil celo zadevo g. interpelantu. Da pa bodo zastopniki mestnega županstva v krajnem šolskem svetu na mestu ter zahtevali in gotovo tudi dosegli, da se nakupi dovoljno število knjižic „Slava Prešernu“. — b) G. dr. Defranceschi interpelira sledečo: Občinski odbor je svoječasnno sklenil, da je pripravljen, dovoliti stalno letno podporo višji dekliški šoli, katera naj bi se iz Cimbasove zapuščine ustanovila. Ker me ustanovitev višje dekliške šole v Rudolfovem zelo zanima, a ne morem izvedeti privatno ničesar zanesljivega, uprašam g. predsednika, je li mu je znano kaj o tem vprašanju? G. prvomestnika pojasnilo se glasi: Mestnemu županstvu o tem ni nič znano, pač pa njemu kakor članu dotičnega kuratorja. Ker je pa še stvar tajna, pove samo toliko, da je vsa zadeva še v obravnavi, ter je mnogo upanja, da se za mesto ugodno reši. c) G. Maselj interpelira dalje: 1. Jeli slavnemu županstvu znano, da je ministerstvo rešilo novomeško gimnazijsko vprašanje v smislu, da se staro poslopje samo adaptira ne da bi se zidalovo novo poslopje. 2. So mu li znani razlogi za dotično rešitev. 3. Kaj namerava ukreniti, da bi se omenjeno vprašanje rešilo v smislu želja občine? — Na to interpelacijo pojasni g. prvomestnik vso gimnazijsko tikajočo se zadevo približno tako: Ravno danes je prejelo županstvo od tukajšnega c. kr. okrajnega glavarstva žalostno obvestilo, katero je doposlal c. kr. deželni šolski svet in v katerem sporoča, da je c. kr. ministerstvo za uk in bogočastje sporazumno z c. kr. finančnim ministerstvom zgradbo novega poslopja za gimnazijo odbilo ter odredilo, staro gimnazijsko poslopje adaptirati — popraviti. Prebere dotični nemško pisani odlok ter nadaljuje. Gospoda, poglejmo si nekoliko v temu odloku navedene razloge proti zidanju novega poslopja, ki jih c. kr. vlada navaja. 1. Da bi mestna občina za zidanje novega gimnazijskega poslopja premalo prispevala. 2. Naša gimnazija ima povprečno premalo dijakov. 3. Staro gimnazijsko poslopje se da še adaptirati — popraviti — oziroma naj

bi se k temu staremu posloju kaj prizidalo ter spodnje prostore, kjer je sedaj ljudska deška šola, tudi vporabilo za gimnazijo ter bi se s tem znatno prihranilo. — Ali ni to vse prej kakor resnično? Saj je vendar naša občina obljubila, da dá c. kr. erarju, kar je zahteval (!) to je brezplačno prostor za novo gimnazijsko stavbo. Ravno o naši mali občini ni c. kr. erar opravičen, take ničeve razloge navajati, ko je vendar vsakomur znano, da ni — v primerju —, mogoče v celi ljubi Avstriji kraja, kateri bi toliko pri svojih skromnih močeh prispeval za erarične zgradbe, kakor ravno Novo mesto. Zidalo je c. kr. poštni in brzojavni urad, od katerega celih 10 let je za to nesrečno podjetje mestna blagajna vedno trpela in ravno tako zidala je poslopje za c. kr. finančne urade, pri katerih se je tudi mnogo žrtvovala; za c. kr. okrožno sodišče odstopilo je dokaj svojega prostora in še družega dokupilo; za c. kr. okrajno glavarstvo dalo je ne samo nekaj občinskega prostora brezplačno, temuč je zidalo tudi kanal, h kateremu je prispevalo čez 8000 K. Ko se je prelozila državna cesta proti Bršljinu, je dala tudi občina dokaj svojega prostora in koliko pa še za državni most čez Krko, — je pač vsakomu znano. A seveda, vse to ni nič.

Kolikor mi je bilo možno v naglici si preskrbeti podatkov od drugih avstrijskih gimnazij, moram konstatirati, da ima naša gimnazija povprečno število dijakov zadnjih let 240—250, ko imajo — v Avstriji — po drugih 51 gimnazijah pa le povprečno število 208. Od teh 51 gimnazij ima 5 gimnazij od 165—170 dijakov, 5 od 170—180 in 11 pa od 180—200, toraj 21 gimnazij manj dijakov, kakor bi jih moralo imeti po povprečnem številu. Naša gimnazija toraj, katera ima v povprečnem številu zadnjih petih let 240 dijakov, zavzame med temi 51 gimnazijami četrto mesto, ako se pa vzame zadnje šolsko leto, to je 1904/1905, pa med temi gimnazijami deveto mesto. Torej je iz vsega tega natančno razvidno, da naša gimnazija dovolj dijaštva frekventira in da je tudi razlog c. kr. vlade iz trte izvit in jalov. Da pa hoče vlada to staro poslopje, katero je popolnoma nerabno, ter je v groznom nasprotju vsem sanitetnim kakor higienskim predpisom, popraviti — adaptirati — je pa že več, kakor nesmisel. Dovolite, da Vam preberem neki dopis tukajšnjega c. kr. okrajnega šolskega sveta, kateri nam to naše poslopje prav dobro opiše. Dopis se glasi: „Št. 784. Krajni šolski svet v Rudolfovem. Iz vsakoletnega poročila c. kr. okrajnega šolskega nadzornika v mestni deški šoli je razvidno, da prostori, v katerih je šola nastanjena, nikakor ne zadostujejo, da so tako tesni in slabi, da bi se morali iz zdravstvenih ozirov zapreti, — so v sramoto naprednemu mestu. Vsaka kmečka občina ima boljše šolske prostore nego mesto Rudolfovo, tako da se celo okoliške občine, ki zidajo nove šole, spodbikajo nad slabimi šolskimi prostori v Rudolfovem. Skrajni čas je, da si zida Rudolfovo, ki vendar v vseh drugih delih hvalevredno napreduje, šolsko poslopje, ki bo vstrezalo vsem predpisom. Krajni šolski svet se vabi, da dogovorno z mestnim starešinstvom vzame šolska vprašanja čim prej v pretres, ter da v tozadevnih ukrepih do konca junija t. l. sem poroča. C. kr. krajni šolski svet v Rudolfovem 17. aprila 1905. Predsednik: Rechbach I. r.“ — In glejte, te slabe prostore hoče visoka vlada adaptirati za gimnazijo, ko so za našo deško šolo popolnoma nerabni. Pa dobro je tudi še to, da hoče vlada nam vzeti in porabiti prostore, katere so last mesta in v katerih ima mesto od nekdanj nemoteno svojo deško šolo. Sedaj pa, ko so za nas preslabi postali, pa hajd z gimnazijo notri! Iz vsega se vidi, da nima vlada prav nobenega tehtnega vzroka se upirati zidanju nove gimnazije in da nam mogoče le radi tega ne privoščijo prepotrebne gimnazije, ker smo Slovenci in navdušeni Avstrijci in prelojalni, kajti Nemeem, in ako so tudi Schönererjanci, vse drugače in veliko bolj ši kruh reže. Ker je iz vsega razvidno, da nam je vlada vse več kakor naklonjena, treba je, da se za ugodno rešitev tega perečega vprašanja z največjo vneto poprimemo. — Prosim Vas, da vsakdo, kolikor je v njega moči, dela v dosegu tega, kajti za naše mesto je gimnazijsko vprašanje tudi življenjskega pomena. Torej, ako hočemo si gimnazijo ne samo obdržati, temveč tudi obisk na njej razširiti, je treba, da dobi ta zavod tako poslopje, kakor ga je vreden in potreben, in kjer se bode mladina res lahko v svetlih, zračnih, to je, zdravih učilnicah podučevala, ne pa v takih — nezdravih — kakor c. kr. krajni šolski svet z vso pravico imenuje — na zdravju kvarila. — Radi tega otvorim o dopisu c. kr. deželnega šolskega sveta razgovor. Po zelo živahni in burni debati, v katero so posegli skoro vsi gg. mestni zastopniki z različnimi nasveti, kateri so se odobrili, se je sprejel z burnim odobravanjem predlog g. Maseljna, ki se glasi: Posebna deputacija občinskega sveta naj v gimnazijski zadevi kar najhitreje intervenira pri finančnem in naučnem ministerstvu na s posebno dobro podprto spomenico o celem vprašanju, prepriča učno upravo, kaka škoda bi bila za šolo, za občino in tudi za državo, če bi obveljala gori omenjena rešitev. Ravno tako se je tudi sprejel dodatni predlog g. dr. Poznika in drugih mestnih odbornikov: Mestnemu županstvu se naroča, da naprosi naše poslance, da se za to — za mesto življenjsko važno vprašanje na merodajnih mestih z vso vneto zavzamejo. G. dr. Defranceschi stavi še sledeča predloga z utemeljevanjem: a) Slavni občinski odbor! Leta 1900 dne 30. marca je sklenil občinski odbor, naj se na tozadevno prošnjo zdravstvenega okrožja novomeškega odgovori sledeče: „Mestna občina je pripravljena odstopiti zaklad za stavbo bolnice, ako zdravstveno okrožje pred dovolitvijo zgradbe dokaže, da razpolaga z zadostnimi sredstvi za zgradbo bolnice za ženske, ki bi morala stati v mestnem okrožju in bi zadostovala potrebam večjega obsega in proti temu, da se bodo v bolnico sprejemale revne ženske, ki so v Rudolfovo pristojne, brezplačno v zdravitev.“ — Iz predloženega proračuna o upravi bolnice je povzeto, da namerava zdravstveno okrožje ustanoviti bolnico s 66. posteljami, to pa le pod tem pogojem, ako ji podeli deželni zbor pravico javnosti. V tem slučaju plačajo namreč stroške za vse ubožne bolnike dotične dežele, za naše mestne uboge tedaj dežela Kranjska. Ako obvelja zadnji odstavek prej citiranega sklepa, imela bode ženska bolnica nepokrit primanjkljaj. Namen imenovanemu sklepu je bil pač ta, da se je hotelo mesto obvarovati bolniških stroškov za svoje uboge. Ta bojazen je pa neopravičena, ker plača bolniške stroške za vse uboge dežela sama. Radi tega predlagam: Slavni občinski odbor blagovoli sklep iz leta 1900 z dne 30. marca preklicati ter skleniti sledeče: „Mestna občina je pripravljena, odstopiti na podlagi predloženih proračunov zdravstvenemu okrožju novomeškemu zaklad

za stavbo bolnice, ako ono pred dovolitvijo zgradbe dokaže, da razpolaga z zadostnimi sredstvi za zgradbo ženske bolnice ter zadobi pravico javnosti. Bolnica bi morala stati v mestnem okrožju. Ako bi se od sedanjega okrožja kedaj kaka občina izločila, nima ista pravice za kako odškodnino od strani ženske bolnice zahtevati. Tudi ako bi se sedaj obstoječe okrožje razdelilo ali razpustilo, ostane ženska bolnica brez vsacega odplačila last one občine, v kateri se bolnica nahaja.“ Ta predlog se soglasno sprejme in s tem sklep občinskega odbora z dne 30. marca 1900 razveljavi oziroma preklic. — b) V preteklem desetletju so se začele brigati države celega sveta na vedno prigovarjanje zdravnikov za tuberkulozo kot ljudsko bolezen. Izdali so se tudi v Avstriji strogi predpisi, kako naj se ravna s jetičnimi, da ne razneso nevarne bolezni. V našem mestu se je do sedaj postopalo tako, da je ordinuoci zdravnik dotično družino podučil, kako ima paziti na bolnika, na perilo, osobito na pljunke bolnikove. O smrti bolnikov se je zaukazalo desinficirati vse predmete v sobi ter sobo samo prebeliti ozir. preslikati. O izvršitvi tega ukaza se pa ni nikdo prepričal. Iz pisma, katerega mi je pisal pred kratkim g. Malovič, sem izvedel, da se občinstvo v več slučajih ni brigalo za navedene ukaze, temveč celo oddajalo drugim ubogim ljudem obleko, posteljno opravo in druge predmete. Ker se na tak način bolezen zanese, se mora tako postopanje strogo prepovedati; da se pa občinstvu razkuženje sob in oprave olajša, je treba, da prevzame mestna občina vso desinfekcijo v svojo oskrbo. Radi tega stavim sledeči predlog: Občinski odbor skleni: Splošna razkužitev po vseh nalezljivih boleznih je za vse stanovalce Novega mesta obvezna ter jo bo izvrševalo mesto samo po svojih uslužbencih. V to svrhu se naroča županstvu, da: 1.) takoj nabavi Prausnitzzev razkužilni stroj z vsemi pripomočki v znesku do 150 K; 2.) poduči občinstvo primernim potom, da se razkuženje po nalezljivih boleznih mora izvršiti in sicer na stroške bolnika oziroma za njega odgovornih sorodnikov po mestnih uslužbencih; 3.) določi v svojem delokrogu primerno odškodnino za razkuženje; 4.) da kaznuje vsacega, kdor bi se temu razkuženju protivil, ovrnil ali na katerikoli način preprečil z globo do 20 K oziroma z zaporom do 48 ur. Sprejeto. — G. Bruner predlaga, naj se izreče g. c. kr. inženjerju L. Bloudeku zahvala za njegovo marljivo delovanje v prid mestni občini za preteklo dobo treh let kakor strokovnjak pri raznih stavnih ter za interveniranje občinskih zgradb, napravo načrtov za regulacijo ulic in cest, za niviliranje trotoarja in interveniranje pri lokalnih ogledih. Ob enem predlaga tudi, da se ga za ta dela honorira s 300 K. Sprejeto. G. prvomestnik prebere dopis c. kr. okrajnega glavarstva, tikajoč se nedeljskega počitka. Ker je rok treh dni za natančno preučenje te zadeve prekratek in ker ta zadeva več ali manj spada v področje obrtne zadruge, predlaga, da občinski odbor sklene, da se pridruži dani izjavi in mnenju obrtne zadruge, katera bode svoje poročilo okrajnemu glavarstvu doposlala. Predlog se sprejme. Ker se nihče več ne oglasi k besedi, zaključi g. prvomestnik današnjo sejo.

Mestno županstvo v Rudolfovem naznanja, da so prošnje za podelitev cesar Franc-Josipove jubilejne ustanove vložiti do 24. t. m., katero dobi 20 oseb po 10 kron. Pravico do te ustanove imajo vsi v mestu stanujoči reveži.

Mestno županstvo v Rudolfovem bode oddalo za leto 1906 mestne vožnje in bode v to svrhu dne 18. t. m. od 11. do polu dvanajste ure dopolne v mestni pisarni javna dražba pod sledečimi pogoji: 1.) Oddaja vožnje velja za čas od 1. januarja do 31. decembra 1906. — 2.) Za vožnjo potrebni čas se en dan poprej napove, vendar se morajo „loco-vožnje tekom 12 ur izvršiti, sicer je županstvo opravičeno, vožnje na stroške podvzetnika v drugem kraju za napovedani čas, preskrbeti. — 3.) Kupi šute morajo ravno tako veliki biti, kakor taisti za erarične ceste. — 4.) Glede zalaganja peska za zidanje in druge šotarine za mestne ulice in okrajne ceste, se v okrožju navadna šotarinska truga 36 cm visoka, 126 cm široka in 142 cm dolga kot normalna truga, za cestno šuto in pesek po trugi 27 mernikov držeča, zahteva, in mora podvzernik vsak primanjkljaj pravniti. Podvzernik mora pred pričetkom zalaganja dati šotarinsko trugo uradno izmeriti. — 5.) Za zalaganje peska je isti iz dosejanega poganškega kamnoloma določen, mestno županstvo vendar dovoljuje podvzerniku, ako ima taisti primeren kamnolom na svojem posestvu, da sme tudi iz tega zalagati. — 6.) Mestno županstvo zahteva od dražbenikov 10% vadiji, oziroma kavecijo v enakem znesku. — 7.) Po sklepu in potrdilu vsega zalaganja se dobi plačilo pri mestni blagajni. — 8.) Zaveze podvzetnika imajo na zahtevanje mestnega županstva tudi za njegove pravne naslednike obvezno moč. — 9.) Ta zapisnik, za katerega ima podvzernik koleke sam plačati, nadomestuje pravilno pogodbo, in je tudi porok za prevzete dolžnosti z njegovo kavecijo in njegovim premoženjem. — 10.) Pri tem se izrečno opomni, da ima ta zmanjševalna dražba samo za navadne potrebščine mesta veljavo, in ni eventualno zidanje kake druge stavbe v tem zapopadeno. — 11.) Kraji za odlaganje se od slučajja do slučajja določijo. — 12.) Za to dražbo se tudi o pravem času došle pismene ponudbe (oferti) sprejemajo. — 13.) Mestno županstvo ima od mestnega odbora pravico, dosežene zmanjševalne ponudbe potrditi, ne da bi bilo na zadnjo ponudbo vezano. — 14.) Pripomni se, da v tej dražbi vožnje za sneg odpejlvati niso zapopadene, ker si županstvo pridrži pravico, za te vožnje tudi druge voznike preskrbeti.

Tudi se bode isti dan oddala odgonska priprava in odgonska hrana za 1. 1906, za kar bode javna dražba od polu 12. do 12. ure dopolne v mestni pisarni.

Zahvala.

(245)

Slavne „Dolenjske Novice“ prinesle so v svoji 20. številki članek, v katerem se mi je čestitalo k 70 letnici mojega rojstva. — Vsled tega došle so mi od nebrojnih prijateljev, znancev in dobrotnikov od blizu in daleč raznovrstne čestitke.

Ker se vkljub temu, da sem še, hvala Bogu, čil in zdrav, vsakemu p. n. čestilcu posebej zahvaliti ne morem, izrekam tem potom istim prisrčno zahvalo.

Čermošnjice, 30. oktobra 1905.

Žan Penca.

ZAHVALA.

(233)

Za izkazano, iskreno sočutje povodom boleznj in smrti našega iskreno ljubljenege soproga, oziroma očeta, brata in svaka, gospoda

Valentina Appé-ta

hišnega posestnika in pečarja

kakor tudi za mnogobrojno, častno spremstvo pri pogrebu dražega nam rajnege, izrekamo tem potom najiskrenejšo zahvalo. — Vzlasti se zahvalujemo sl. meščanski gardi in nje godbi za častno spremstvo, sl. voj. veteranskemu društvu za častno spremstvo, poklonjeni venei in njega požrtvovalnost gledé oskrbitve sprevoda, sl. občinskemu zastopu Šimihel-Stopiškemu za častno spremstvo, p. n. gg. sosedom in sl. obrtni zadrugi za prekrasna venca in spremstvo ter gg. p. n. uradnikom in gg. učiteljem dež. kmet. šole. — Srčna hvala prečast. šmihelski duhovščini, dalje preč. oo. frančiškonom in preč. Usmiljenim bratom, kakor vsem onim iz mesta, Kandije in okolice, ki so v tako častnem in obilnem številu spremili našega rajnege k zadnjemu počitku.

Kandija, dne 24. oktobra 1905.

Žalujoci ostali.

Zahvala.

Podpisani izreka v svojem in v imenu svojih sorodnikov najprisrčnejšo zahvalo za mnogobrojno udeležitev pri pogrebu našega nepozabljivega in dražega sina

Alojzija Erbežnik-a,

kateri je v petek 20. oktobra v 24. letu svoje mladeniške dobe, vrnivši se od vojakov, mirno zaspal v Gospodu.

Osobito se zahvaljujemo še preč. gospodu župniku, častitimu gospodu kaplanu in našemu velespoštovanemu gospodu nadučitelju.

Vsem, vsem Bog plačaj!

Podgora-Prečina, 30. oktobra 1905.

(230)

Janez Erbežnik.

Iz proste roke se proda (222-0-2)
posestvo na Kamencah

tri četrt ure od Novega mesta, katero obstoji iz hiše, kleti, svinjskega hleva in kozolca, obsetve je do 15 mernikov. Cena jako nizka in se za denar tudi počaka. Več se izve pri upravnistvu „Dol. Novic“.

Naznanilo.

Zahvaljujoč se za mi skozi dōbo 20 let izkazano zaupanje, naznanjam, da sem izročil trgovino gospodu Franc-u Kenda, katerega občinstvu najgorkejše priporočam.

Z odličnim spoštovanjem

Franc Perko.

Novo mesto 1. oktobra 1905.

RAZGLAS.

(240)

Mestno županstvo v Rudolfovem naznanja, da, kadarkoli zapade sneg, dolžan je lastnik, oskrbnik, hišnik ali najemnik hiše, stavbišča ali drugih prostorov, hodnik, ulice ali pešpot tik posestva nemudoma očistiti snega in, če vsled tega polzi ali kadar se napravi poledica, tudi takoj posuti s peskom, pepelom, ali kako drugo tako stvarjo. — Kadar zapade sneg po noči ali se napravi poledica, opraviti je osnaženje in posipanje vsaj do 7. ure zjutraj. Pri neprestanem sneženju osnažiti je hodnik ali pešpot večkrat na dan in tako posipati, da ni nevarnosti za pešce. — Z dvorišč se ne sme sneg ali led skladati na cesto, temveč ga je izvoziti v Krko ali na odkazana skladišča. Sneg, ki sam zdrči ali se pomeče s strehe, morajo hišni posestniki nemudoma ob svojih stroških izvoziti s ceste. — Za južnega vremena je hodnike in pešpota po potrebi večkrat na dan očistiti luž in blata.

Kdor zanemari ta določila, bo v smislu § 28., točka 3. občinskega reda, kaznovan, in vrh tega sme županstvo tudi dati izvršiti dotično opuščeno ali nemarno opravljeno delo ob stroških mudljivega lastnika hiše.

Mestno županstvo Rudolfovo,

dne 27. oktobra 1905.

Nova hiša na prodaj!

Hiša št. 41 v Žabji vasi se iz proste roke proda. Hiša je pripravna za kacega penzjonista ali uradnika. Zraven je tudi do dva joha poseve, hlev, svinjak in kozolec. Proda se pa tudi sama hiša s sadnim vrtom. — Prodam tudi nad studentem v Žabji vasi zemljišče za stavbo hiš, na katerem se nahaja pesek in kamenje, po 1 krono kvadratni meter.

Več se izve pri lastniku A. Nečimer v Žabji vasi ali v Rudolfovem št. 60.

(246 4-1)

Lepo stanovanje

s štirimi velikimi sobami, kuhinjo, kletjo, drvarnico itd. je s 1. januarjem za oddati. Natančneje št. 211 v Rudolfovem.

S 1. novembrom se odda v Kandiji pri Rudolfovem

stanovanje

(243-0-1)

v drugem nadstropju, obstoječe z dveh sob, kuhinje in drvarnice.

Več pri Franc Murnu, svečarju v Kandiji.

Pekovskega učenca

sprejme takoj v poduk

(242)

J. Mechora v Rudolfovem.

Opiraje se na zraven stoječe naznanilo, priporočam se slavnemu občinstvu ter zagotavljam, da se bodem potrudil, z dobrim blagom in niskimi cenami postreči.

Z odličnim spoštovanjem

Franc Kenda,

zaloga steklenega in porcelanastega blaga, trgovina s špecerijskim blagom v Rudolfovem.

(241)

Dve posestvi na prodaj.

Eno veliko posestvo na Dol. Šicah pri Toplicah, obstoječe iz lepega gospodarskega poslopja, travnikov, njiv, hoste in pa 4000 novozasajenih trt.

Drugo manjše posestvo pa se nahaja v Kotu pri Semiču.

Natančneje o prodaji teh posestev se izve pri gospodu

(226-3-1)

Janezu Pezdircu v Dol. Šicah.

VINO

lastnega letošnjega pridelka prodaja se v večji množini v graščini Bajnof pri Rudolfovem. (235-3-1)

!! Ženske lase !!

zmešane in rezane, kupujem na malo in veliko. Vsaki nabiralec las naj se prepriča, da plačujem od zdaj vsekakor najvišjo ceno. Izdelujem vsa vlasuljarska dela, vlasulje (baroke), lasne verižice, kite in umetne slike iz las po najnovejšem načinu. — V zalogi imam najfinejša mila svetovnoznane tvrdke H. Kielhauser, Gradec, kakor tudi znano Bergmannovo lilijino milo z znamko „dva rudarja“. Dišave za obleko in mnogo priznana tekočina Bay-Rum, katera rabi proti izpadanju las in očiščuje prhut.

Spoštovanjem se priporočujem

(234-24-1)

Ivan Svetec, brivec in vlasuljar
Rudolfovo, Glavni trg (nasproti mestne hiše).

Droben krompir in smreke

so po ceni na prodaj na grajščini

Strugi, pošta Novo mesto.

(248-0-1)

Lepo posestvo je na prodaj

na Gorici pri Poljanah blizu Toplic na Dolenjskem. Isto obstoji iz zidane hiše z dvema sobama, dveh kletj, gospodarskega poslopja, lepega sadnega vrta, košenice, njive in travnika. Vse se nahaja v bližini hiše. — Natančneje se izve pri Ani Hönigmann v Rudolfovem št. 56. (221-3-2)

Ekonom in gozdar

s kmetijsko in gozdarsko šolo, nižjo državno preskušnjo,

išče službe

kot gozdar, oskrbnik itd. Zmožen je za službene potrebe dovolj slovensčine in rusčine.

Ponube sprejme Ulrich, oskrbnik graščine Ruprčvrh pri Rudolfovem, Kranjsko. (239-2-1)

Kravarja

kateri je delu v kravjem hlevu že vajen, išče vodstvo deželne kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu. Plača po dogovoru, gotova, pa dobra. Nastop službe takoj. (244-3-1)

Izginil je Franc Martinčič,

čevljar iz Grobelj, župnije Št. Jernej, 35 let star.

Kedo kaj o njem ve, naj blagovoli naznaniti na županstvo v Št. Jernej (Dolenjsko). (232)

Vydrova tovarna hranil, Praga VIII.

izdeluje in priporoča:

Vydrovo žitno kavo. (223-3-2)

Juhni pridatek znamka „Vydra“.

Juhne konzerve (grahove, lečne, gobove in riževe).

Oblati (specijaliteta: „Dessert délicat“ in masleni oblati).

šumeči limonadni bonboni „Ambo“.

Dišava za pecivo „Buhtin“.

Napravite poskus!

Kolekcija vseh teh izdelkov 3 K 20 v in poština.

Dobro ohranjen

gramophon

s 40. ploščami, se po jako nizki ceni prodaja.

Več se izve pri Ludvik Kalčič-u v Rudolfovem. (237)

V Kandiji pri Rudolfovem je iz proste roke

na prodaj veliko posestvo

obstoječe iz dveh hiš, hleva, svinjaka in kozolca. Pri hišah se nahaja lep vrt, njive in travnik.

Več pove lastnica

(94-0-12)

Zofija Kastelic v Kandiji.

Kožijaž ob enem majer

se takoj sprejme

v prav prijetno službo z dobro plačo.

Taisti naj bode oženjen, toda brez otrok; razumeti mora dobro vsa dela pri gospodarstvu in na polju ter mora imeti posebno spretnost pri konjih. Žena pa bi morala pomagati pri domačih opravilih.

Kje, pové upravništvo „Dol. Novic.“

(247-3-1)

Radi selitve se prodaja:

Zrcala, kredenc, stoli, mize z dunajske pohištvne razstave, kakor tudi kuhinjska postelja (Tafelbett), posoda itd.

Več pri g. oskrbniku Ulrich v graščini Ruprčvrh pri Rudolfovem. (238-2-1)

Keil-ov lak

najizvrstnejše mazilo za tla iz mehkega lesa.

Keil-ova bela glazura za umivalne mize 45 kr.

Keil-ov zlati lak za okvire 20 kr.

Keil-ovo črnilo za železo, les, usnje i. t. d.

Keil-ov lak za slamnike v vseh barvah

je vedno v zalogi pri

(181-6-5)

Adolf Gustin-u v Rudolfovem.

Zahtevajte pri nakupu

Schicht-ovo štedilno milo

z znamko „jelen“.

(161-16-7)

Ono je

zajamčeno čisto

in brez vsake škodljive primesi.

Pere izvrstno.

Varstvena znamka.

Kdor hoče dobiti zares jamčeno pristno, perilu neškodljivo milo, naj pazi dobro, da bo imel vsak komad ime „SCHICHT“ in varstveno znamko „JELEN“.

GEORG SCHICHT, Aussig. — Največja tovarna te vrste
Dobiva se povsod! — na evropskem ozemlju. — Dobiva se povsod!

Opekarna

(209-3-3)

s potrebnimi stavbami, orodjem in zemljiščem, oddaljena pol ure od Črnomlja se prodaja iz proste roke pod jako ugodnimi pogoji pri **Anton Zuru-u**, trgovcu v Črnomlju.

Prodaja vina.

Imam v kleti več sto hehtolitrov pristnega belega, črnega in rudečega starega in novega vina, domače rakije, brinovca in finega namiznega olja iz oljk po primerno nizkih cenah.

Ivan Pujmann,

(229-12-1)

vinogradnik in trgovec (Vodnjan Dignano-Istra).

Singer-jevi šivalni stroji.

Original Singer šivalni stroji so vzorni v konstrukciji in izvedbi.
Original Singer šivalni stroji so neuprljivi za obrt in domačo rabo.
Original Singer šivalni stroji so najbolj razširjeni v tovarniških obratovih.
Original Singer šivalni stroji so neprekosljivi glede trpežnosti in zmoglosti.
Original Singer šivalni stroji so posebno pripravljeni za moderno vezenje.

Brezplačni poučni kurzi za vse domače šivanje in za moderno vezenje. Svila za vezenje v vseh barvah v veliki izbiri v zalogi. Elektromotorji za posamezne stroje za domačo porabo.

SINGER Co. šivalni stroji, deln. družba

Ljubljana, Sv. Petra cesta števil. 6.

(153-11-8)

„Grand Prix.“

Najvišje odlikovanje.

Pariz
1900

(56-12-9)

Ti ne najdeš nikoli v dosego nežnega, čistega lica in odstranitev pég, boljšega in vspešneje delujočega zdravilnega mila kot je znano

Bergmann-ovo lilijino milo
(znamka: 2 rudarja)

tvrdke Bergmann & Co., Tečen ob Elbi.

Dobi se komad po 80 h pri:
lekarn. S. pl. Sladovič in v trgovini A. Oblak v Novem mestu.

Suhe jedilne

(155-10-8)

gobe

(la. gosp. gobe) kupuje v vsaki množini v vrečah po 20—25 klg. A. ŠMYRA, Dunaj 17, Elterleinplatz 7. 133 D.

Ponos vsake gospodinje je dobra kava.

**Kathreinerjeva
Kneippova sladna kava**

se ne bi smela pogrešati več v nobenem gospodinjstvu, kadar se napravlja vsakdanja kavina pijača.

o o o

Zahtevajte le izvirne zavoje z imenom »Kathreiner« in ne kupujte nikoli, kar se odtehuje odprto.

Slovanisch Ta 1905

Dobro izurjen kovaški pomočnik

se sprejme takoj pri

Peter Gorupiču,

(211-3-3)

kovaču v Kandiji pri Novem mestu.

Ženitovanjska ponudba.

Vdovec, 39 let star, s petimi otroci, z večjim premoženjem, in lepim posestvom, želi poročiti od 30 do 40 let staro dekle, oziroma vdovo brez otrok, katera mora znati vsaj nemško govoriti ter imeti zraven dobrega značaja tudi nekaj premoženja. Pismene ponudbe s priloženo 10 vinarso znamko za odgovor so vposlati na upravištvo „Dol. Novic“.

(227-2-2)

Hiša na prodaj v Kandiji št. 21.

Ista stoji zraven mostu na pripravnem prostoru za prodajalno ali kakoršnokoli obrt. Obsega 113 □ sežnjev. — Več pové

(200-5-4)

Avgust Knafelc ravno tam.

ŽELOD za seme (224-2-2)

kupi c. kr. dvorni zalagatelj Béla Faragó v Zalaegerszeg pri Gross-Kanisza na Ogrskem ter sprejema ponudbe.

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

reg. zadruga z neomejeno zavezo

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

4 1/2 0/0

Obresti se pripisujejo koncem vsacega leta brez posebnega naročila.

Rentni davek plačuje posojilnica sama, ne da bi istega odtegovala vlagateljem.

(212-5-3)

Pozor! Pozor! Pozor!

Za čas jeseni in zime se opozarja na novo veliko zalogo

zimskega blaga

ktero se bo prodajalo po jako znižanih cenah pri podpisnem v Novem mestu.

Posebno veliki izbor zimskih rut ter suknene obleke za ženske, fino črno sukno, štof, „Loden“ in vsakovrstno sukno za moške obleke.

V zalogi je tudi veliko suknenih (štofastih) in drugih ostankov, kateri se bodo prodajali, dokler bo kaj zaloge, za polovico cene.

Vnanja naročila se izvrše točno. Vzorcji se na zahtevo brezplačno pošiljajo.

Zaloga je razložena razun v trgovini tudi v skladiščih (magacinih) v I. in II. nadstropju, ter dovoljeno isto vsakemu na ogled.

(214-6-3)

FRANC BOŽIČ — Glavni trg.